

PETI LEHEL

MÁRIA-JELENÉS ÉS ÖRDÖGÜZÉS

Egy vak látó imaginárius világa



Marián Rózsika [...] látomásai folytán egy többszörösen marginalizált, hátrányos helyzetű, etnikus stigmától sújtott nő a család, a közösség, az egyházi elöljárók, valamint idegen emberek figyelmét, tiszteletét, sőt rajongását nyerte el.

■ Egy infrastrukturális kiépítését illetően hátrányos helyzetű romániai mikrorégió egyik települése a kétezres évek közepéig kiemelt fontosságú búcsújáró helyé vált.¹ A magyar nyelvterületen fekvő, fontos kelet-európai kegyhelyek mellett, amilyen például Csíksomlyó és Máriaradna, Szőkefalva egy egészen sajátos társadalomtörténeti és kulturális kontextusban formálódik. Alakulása a diktatúra időszakát immár évekkel maga mögött hagyó, modernizálódó Románia multietnikus és multikulturális rurális térségének gazdasági átalakulása, etnikai és felekezeti szerkezetének átstrukturálódása, az etnikai viszonyulásmódok, a közösségek működését szabályozó mechanizmusok elmozdulása közepette történik. Ebben a kontextusban egy vak cigányasszony, Marián Rózsika látomásainak Szűz Máriaja egyedi, újszerű vonásokat öltött magára, amelyek jelentősége egy fejlődő kelet-európai ország számtalan nehézséggel küszködő régiójában (a Kis-Küküllő középső folyása mentén fekvő településeket foglalja magában) fekvő közösség közelmúltjában és jelenében gyökerezik.²

E tanulmányban a látó életútjának fontosabb összetevőit, majd jelenéseit mutatom be egy vele készített élettörténeti interjú elemzése révén. Marián Rózsika látomásai és vallási specialista-ként való tevékenysége nem érthető meg életútjának eseményei, gazdag érzelmi és imaginárius világába való betekintés, családi viszonyainak, a közösségbeli státusát meghatározó komplex (például gender- és etnikus) összetevők figyelembevételével. Ezért Marián Rózsika jelenéseit fontos a családjával, a szomszédjaival, a lokális közösségé-

vel és az egyházak képviselőivel való viszonya mentén is elemezni, e rövid elemzésben azonban erre most nem keríthetek sort.

Marián Rózsikának 1998 őszétől vannak vallásos tartalmú jelenései. A látomások 2001-ig néhány személy, főként családtagok és szomszédok, helybeliek, majd a közeli város egyik középiskolájának tanulói jelenlétében zajlottak.³ A jelenések nyilvánossá válása azért következhetett be, mert Szűz Mária előre tudatja a prófétával jelentkezésének pontos időpontját. A 2001. július 17-i jelenésen már mintegy ötezer személy vett részt. A jelenések színhelye ettől kezdve a szőkefalvi katolikus templom volt, a negyedik és az ötödik alkalom már a templomban zajlott. A zarándokok száma minden alkalommal egyre nőtt, ezért a templomkertben szabadtéri oltárt építettek, ahol a jelenések napjain a mintegy 10–15 ezer főnyi zarándoksereg szentségimádással, virrasztással, szentolvasó imádkozásával, keresztúti engeszteléssel, ájtatossággal várta a Szűzanya érkezését.⁴ A 2005. június 17-i utolsó nyilvános jelenés végén a látnok Szűz Mária következő üzenetét tolmácsolta: *A nevem itt, ezen a helyen „a Fény Királynője”*. Ettől kezdve a jelenés elismertetését felvállaló egyházi média a „szőkefalvi Fény Királynőjeként” emlegeti Szűz Máriát. A jelenések évfordulójára szervezett, a kegyhely intézményesítési folyamatában legfontosabb szereppel rendelkező búcsún kívül egyéb, az egyház ellenőrzése alatt álló ritualizált formák jelentek meg. A Rózsika által alapított két imacsoport működésén kívül minden hónap 17-én éjszakai engesztelést tartanak a római katolikus templomban, és minden május 17-én ifjúsági engesztelést⁵ szerveznek, amelyekre Szűz Mária kérte Rózsikát.

A látó a jelenések alkalmával Szűz Máriával – az utolsó, 2005. június 17-i nyilvános jelenését leszámítva – románul beszélt. A Szűzanya üzeneteit viszont románul és magyarul egyaránt tolmácsolta.

A jelenés után a látó rendszerint imádkozott, és áldást osztott: megáldotta a búcsúban vásárolt szakrális tárgyakat, kegyzereket, a papokat és a zarándokokat. Az imádság és az áldás szövegét, valamint a rózsafüzért románul és magyarul is elmondta. A búcsúk alkalmával nemcsak a látó Szűz Máriával történő szakrális kommunikációja, áldásosztása, hanem a misék egy része is románul zajlott.

A kegyhely elsősorban országos vonzáskörzettel rendelkezik, Erdélyt és Moldvát foglalva magába. Megfigyelhető egy erős regionális irányultság is: a zarándokok közül sokan érkeznek a Kis-Küküllő menti falvakból. Egy-egy alkalommal több busznyi zarándok szokott érkezni Magyarországról is. Időnként külföldi, nem magyar zarándokokat is látni lehet a jelenések évfordulójára szervezett búcsúban. A Magyarországról vagy Székelyföldről érkező zarándokok, valamint a hívő és nem hívő, Erdély-járó turisták hozzák a magyar identitás gondolatait és jeleit viseletbe öltözéssel, magyar zászlókkal – e jeleket itt a legmesszebbmenőkig tolerálja a falu másik nemzetisége.⁶

Marián Rózsika 1962. november 4-én született Dicsőszentmártonban, szülei első gyermekeként, a családban többnyire magyarul beszéltek. Kétéves volt, amikor szülei a város szomszédságában fekvő Szőkefalvára költöztek. Rózsika itt járt magyar nyelvű általános iskolába. Szőkefalván volt elsőáldozó, és itt is bérált. 13 éves korában cukorbetegséget diagnosztizáltak nála. A középiskolát Dicsőszentmártonban végezte román nyelven, emellett egy gépírói tanfolyamot is elvégzett. 1981-ben Dicsőszentmártonba ment férjhez. Házasságából egy fia született. Házassága nem sikerült. A boldogtalan házasság elől 1989-ben visszaköltözött szüleihez Szőkefalvára. Három évvel később, betegsége következtében harminc éves korában teljesen megvakult. Családja szerény anyagi körülmények között élt. 1992–1996 között a Dicsőszentmártonban élő nagymamájához költözött.

Marián Rózsika életútjának bizonyos mozzanataiból következtethetünk azokra a pszichológiai összetevőkre, amelyeket a családi és közösségi háttér, az etnikai iden-

titásváltás kétes sikere és az ebből fakadó stigmatizáltság váltott ki, s amelyek szerepet játszhattak az egyéni látóból fokozatosan közösségi funkciókat is felvállaló szerepének kialakulásában. Életrajzában jelen vannak a faluközösségen belüli bizonytalan társadalmi pozíciójára utaló elemek: román–cigány vegyes házasságból született, a család a falu cigányok lakta utcájában él; a településen Rózsikát mindenki cigánynak tartja. Marián Rózsika családja mindemellett a magyar etnikummal való azonosulás kulturális stratégiáját követi. Az a tény, hogy Rózsika apja román volt, mit sem változtat etnikai besorolásán. A cigány–magyar, cigány–román vegyes házasságból születő utódokat a régió minden településén cigánynak tartják.

A közösség magyar tagjai szerint Marián Rózsika árvaházból kivett, nevelt gyermeke valójában a saját szerelemgyereke, aki az iskolában rossz tanuló volt, „mint általában a cigányok”. Az etnikai besorolás a régió más közösségeihez hasonlóan ebben az esetben is súlyos stigmatizációt jelent, amely aktivizálja mindazokat az előítéleteket, amelyek a cigányságnak mint csoportnak szólnak. Az etnikai identitásváltásra törekvő cigány személyek esetében a cigánysághoz tartozás tényének hangsúlyozása a személy társadalmi státusának, értékének a leghatározottabb tagadásával egyenértékű, amelynek révén kihangsúlyozódnak a két világ közötti mély szerkezeti különbségek, rendkívül törekennyé téve az integráció sikerét.

Victor Turner valláskonceptiójának megfelelően a valláskutatásban a „szereplőközpontúságot” előtérbe helyező megközelítések fontosnak tartják a különböző területeken működő népi „vallási virtuózok” (*religious virtuosi*) tevékenységének kutatását, amelybe a természetfölötti manipulálására szakosodott különböző vallásos specialisták is beleférnek (például próféták, jósok, látok, médiumok, boszorkányok stb).⁷ A vallási specialisták legitimációs stratégiáinak kérdése a vallásantropológiai szakirodalomban többek által teoretizált probléma. Max Weber a *karizmatikus hatalom* létrejöttével kapcsolatos fejtegetéseiben,⁸ Peter Worsley a vallási mozgalmak kialakulása kapcsán,⁹ Pierre Bourdieu a *vallási tőke termelésének* folyamatát elemelve,¹⁰ Thomas J. Csordas a vallási *karizma* létrejöttének kérdése során foglalkozik a vallási specialisták sikerének értelmezésével.¹¹ A karizma létrejöttét a rituális nyelvezet és retorikai performanszok oldaláról megközelítő értelmezéseket nem véletlenül idéztem, ezek véleményem szerint jól rávilágítanak Marián Rózsika sikeres specialistává válására is.

Marián Rózsikát otthonában kerestem fel. Kívülről a vakolatlan, kisméretű téglaház, az egyszerű vaskapu és a sivár udvar egy szegényes porta benyomását keltette. A ház mögött lévő kúton faragott fatábla hirdeti három nyelven (magyarul, románul és németül), hogy a kutat 1999. június 17-én megáldotta Szűz Mária.

Amikor a testvére bevezetett hozzá, betegem feküdt az ágyban, kezében rózsafűzér volt. A konyha felújított berendezésű, a Kis-Küküllő menti falvakban átlagosnak mondható, kissé modernkedő tárgyi világgal rendelkezett: erezett márványt utánzó konyhabútor, színes tévé kapott helyet benne, a falon elektronikus óra függött. A konyha melletti szoba érezhetően egyfajta „díszszoba” volt. Erre utalt rendezett, érintetlennek tűnő tárgyi világa, amely reprezentációs funkciókkal rendelkező tárgyak (például órák, borok, művirágkosarak, kozmetikai cikkek, gyertyatartók, igényes kivitelezésű édességes dobozok, illatosítók) és kegytárgyak (Jézus- és Szűz Mária-szobrok és -domborművek, műanyag és kerámiaangyalok, különböző szentek apró méretű szobrai, gyertyák, vallásos témájú könyvek, vallásos témát megjelenítő órák, tálcák, szenteltvíztartók) sajátos egyvelegéből állt. A falon rengeteg vallásos témájú kép függött. Jézus életének ábrázolásai mellett több olyan is, amelyek Szűz Máriát – köztük a szőkefalvi, a medjugorjei, illetve más, beazonosíthatatlan jelenését – ábrázolták. A falakon néhány családi fotó is függött. A szoba közepén Rózsika magánoltára kapott helyet, egy asztalra helyezett, körülbelül fél méter magas lourdes-i

barlang, előtte gondosan elrendezett gyertyákkal a szőkefalvi Szűz Mária és Jézus miniatűr képeivel, virágokkal.

A beszélgetésen rajtunk kívül más nem volt jelen, csak testvére haladt át időnként a konyhán, ahol Rózsika feküdt. Az interjú magyar nyelven zajlott, és videokamerával rögzítettem, amelybe készségesen beleegyezett. A beszélgetésünk alatt többnyire fekvő maradt, csak olyankor ült fel, amikor a mondanivalójába belecsúszott imádságokat vagy vallásos énekeket adta elő, vagy amikor egy-egy történet mesélése közben annak izgalmi tetőpontjához érkezett.

Marián Rózsika nagyon jó kommunikációs készségei révén megnyerő beszélgetőtárs volt. A beszélgetés során rendkívül előzékenynek bizonyult. Amikor egy-egy új gondolat kifejtésébe kezdett, vagy valamely kérdésemre válaszolt, előtte mindig megszólított, a lehető legtiszteleteljesebb formulát használva. Hogyha valamelyik kérdésemet nem értette, vagy nem volt válasza rá, kedvesen „igent” mondott. Egy-egy gondolatát fokozatosan emelkedő, patetikus hangsúllyal fejezte ki. Történeteiből nagy meggyőző erő áradt egzaltált beszédstílusának, szuggesztív előadásmódjának köszönhetően. Történeteit gyakran párbeszéd formájában adta elő, amelyet dinamikus, erős érzelmeket kifejező előadásba foglalt.¹²

Elbeszélései során választékosságra törekedett, a dramatizáló előadásmódhoz jól illeszkedett a nyilvános jelenések üzenetére is jellemző egyfajta poétikus kifejezés-mód, hasonlatok, metaforák használata.¹³ A beszélgetés ily módon meglehetősen ritualizált hangulatban zajlott.

David Blackburn rámutat, hogy az anya hiánya, az intenzív emocionális elveszettségérzet, egy boldogtalan családi élet valósága mind olyan elemek, amelyek a látók esetében megfigyelhetők.¹⁴ A modern katolikus látók élettörténetében gyakran előfordul az „új személyiség” létrejöttére való utalás.¹⁵

Elkeseredettségéről, az életében bekövetkező krízishelyzetről és az ezt követő megtéréséről Rózsika is beszélt. Válással végződő boldogtalan házasságát követően elmagányosodott. Elmondta, hogy cukorbetegsége következtében kialakult vaksága miatti elkeseredésében jobban kezdett hinni, mint előtte. „Régi életét” egyfajta passzív vallásosság jellemezte: csak nagyobb ünnepekkor látogatta a templomot, ritkán imádkozott. *Korábban csak nagy ünnepeken, karácsonykor, húsvétkor jártam templomba. Nem éltem a szentségekkel. Nem imádkoztam rendszeresen, az anyaszentegyház parancsait inkább nem tartottam meg.*¹⁶

Szűz Mária 1995. július 17-én, harminchárom éves korában, vakságának harmadik évében jelent meg neki először. Rózsika ekkor idős nagymamájánál lakott Dicsőszentmártonban. Elmondása szerint gyakran éjszakába nyúlóan imádkozott. Szűz Máriával való beszélgetésére éjszaka tizenegy órakor került sor. Elmondása szerint aznap úgy érezte, hogy imája buzgóbb volt, mint bármikor előtte. Ez az emocionálisan nagy töltetű esemény a Rózsika „régi” és „új” élete közötti határt jelöli: *És imádkoztam ezen a napon, június 17-én, persze mindennap szoktam, de úgy éreztem, hogy nem volt olyan buzgó az imám, mint valaha, mint azelőtt. S akkor így ledőltem az ágyba, gondolkodtam, vajon mi is történhetett, gondolkodtam magamban, hogy vajon azok az imák, amiket elmondtam, vajon Jézus meghallgatta vagy se.*

Imádságát követően egy hangot hallott, amelyben Szűz Máriát ismerte fel. Hogy megbizonyosodjon, hogy nem démoni kísértéssel van dolga, keresztet vetett abba az irányba, ahonnan a hangot hallotta. Hogy Szűz Mária tovább beszélt hozzá, végtelen örömmel töltötte el. *S én akkor teljesen elizzadtam, öröm töltött, egészen a lelkemig. Nagyon nagy öröm. S akkor megkértem a Szűzanyát, hogy tudok-e valamiket kérdezni tőle. Amik így eszembe jutottak akkor. És kérdeztem a sok mindent tőle, amire ő ráfelelt.*

E beszélgetés után Szűz Mária előre bejelentett időpontokban jelent meg neki. A második alkalommal a mennyei fénytől övezve, szoborszerűen: *S akkor eljött a de-*

cember 8-a, este 11 óra, ahogy mondta a Szűzanya, de akkor már fényben jelent meg, egy nagy fény, egy ilyen ovális fény sok-sok csillagból összetéve, s benne a szobor, Szűzanya szobra, kezei összetéve. A szobor egy olyan 70–75 cm. Így jelent meg mindig. Tiszta fehérbe öltözve, rózsafüzér a kezében, imára kulcsolva a keze, és egy korona, amely 12 csillagból állott. És a feje fölött egy egészen nagy csillag, amely beborította fénybe. S így kezdődött el a beszélgetés Szűzanyával.¹⁷

A családja először kételkedve fogadta Szűz Mária látogatásának hírét. Nagymamája, aki ebben az időben a gondját viselte, arra figyelmeztette, hogy ha elmeséli látomásait, a környezete beszámíthatatlannak fogja tartani. *Hű, hallgass, nehogy valaki meghallja. Nem elég, hogy nem látsz, még azt is mondani fogják, hogy megbolondultál.* Rózsika ezért jelet kért Szűz Máriától, amely minden kétséget kizáróan bizonyítaná, hogy valóban ő az, akivel beszélget. Szűz Mária meg is adta ezt a jelet, a Rózsikáék kiszáradt almafája 1996 novembere végén kivirágzott, és ezt követően 2004-ig minden évben gyümölcsöt hozott. *S akkor adott is jelt, november vége felé egy kiszáradt almafa fel elkezdett bimbózni. December 24-én, ugye, karácsony szombatján letörtem, mert aztán kivirágzott az a fél fa, s egy ágacskát törettem le, amelyiket a szentképre tettem.*

Ettől kezdve a családja nem kételkedett a jelenés valódiságában. Rózsika elbeszéléseiből az világlik ki, hogy Szűz Mária jelenéseinek rendszeressé válásában a család pozitív attitűdje, későbbi aktív részvételük a „jelenések folklórájának megteremtésében” és legitimálásában igen fontos szerepet játszott.¹⁸ Rózsika presztízsrre tett szert családjában, akik életére a jelenések ismertté válása szintén jelentős hatással van. Testvére például egyre nagyobb szerepet vállal a búcsúk vallásos (például a délutáni nagymisét megelőző rózsafüzérmondás vezetése) és profán eseményeinek irányításában és szervezésében (a katolikus egyház birtokában lévő vendégházak adminisztrálása).

Azt követően, hogy csodás jelet kapott a kivirágzó almafa révén, Szűz Mária jelenései rendszeresekké váltak. A Rózsikával való személyes beszélgetések során Szűz Mária támogató anyaként, tanácsadóként és szellemi tanítóként lép fel, mint ahogy azt a Mária-látomások esetében több esetben megfigyelték a kutatók.¹⁹ Beszélgetéseik során Szűz Mária imádságokra tanította, és „titkokat” mondott neki. Új szerepében a családban és a közösségben betöltött státusa megerősítést nyer. 1997-ben visszaköltözött szüleihez Szőkefalvára, miközben jelenései iránt érdeklődni kezd a szőkefalvi katolikus egyház is. A legközelebbi magánjelenés alkalmával megkérdi Szűz Máriát, hogy hol maradjon, Szőkefalván vagy Dicsőszentmártonban. Szűz Mária Szőkefalvát jelöli ki további lakhelyéül.

Marián Rózsika lokális közösségbeli státusa megfelel a helyi vallás vallási specialistákra vonatkozó legfontosabb mintáinak: vak, elvált, cigány etnikumú, öregedő asszony.²⁰ Specialista szerepkörének fokozatos bővülését Szűz Máriától kapott felhatalmazással legitimálta, amelyet a nyilvános jelenések során jelentett be. Ennek során „megkapta” a lelki betegek gyógyításának „ajándékát”, majd arra kapott felhatalmazást, hogy áldását közvetíthesse. *Adok neked egy égi ajándékot. Mostantól fogva lelki betegeket fogsz gyógyítani, de ajándékba kapsz és ajándékba adjad. [...] Mostantól kezdve te is megáldhatod az embereket, aki ezt kéri, vagy akit te akarsz megáldani az én anyai áldásommal.*²¹ Ugyancsak az ő kérésére alapított két hét tagból álló „engesztelő” imacsoportot; egy magyar nyelvű római katolikust és egy román nyelvű görögkeletit, amelyek a falut fenyegető természetfeletti katasztrófák elhárításáért imádkoznak.²²

Specialista szerepkörének kiépítésében a helyi folklór elemei is jelen vannak (például a *tudós* hiedelemalakja). A látó szerepkör mellett Marián Rózsika gyógyító és ördögűző szerepeket is ellát. Beszélgetésünket több ízben is telefonhívások szakították félbe, amikor az ország különböző részéből fordultak hozzá, és arra kérték,

hogy imádkozzon érettük, vagy áldja meg őket. Rózsika elmondása szerint „testi és lelki” problémákkal egyaránt meg szokták keresni a zarándokok, akiket megáldva „kegyelmet kapnak”.

Az egyház által támogatott és megerősített Mária-jelenései mellett Rózsikának „erős képzeteket” tartalmazó imaginárius világában Jézussal és az Antikrisztussal is élénk kapcsolata van. A róluk szóló álmai és látomásai apokaliptikus színezetűek, ugyanakkor erős kiválasztottság-tudat jelenik meg bennük.

Egyszer álmában a világvégét látta, amint Jézus érdemeik szerint választotta ki a hívőket. *Hát azt álmodtam, többször is álmodtam veled, de fölöttem. Benne ült Jézus és vagy még két szent, nem tudom, kik lehettek. S elhaladott a kocsi, s még rám sem nézett Jézus. S akkor letérdepeltem, sírni kezdtem. Visszatért a kocsi, de csak nem nézett rám. És újra elment a kocsi. S harmadszor, mikor visszatért, kiszállott a kocsiból. De már akkorra nagy sötétség lett, vihar. Az emberek ordítottak, kiabáltak: „Segítség! Itt a világ vége!” S valahogyan odakerültek a szüleim is. Kiszállott Jézus a kocsiból, egy nagy palást volt a vállán, s végigment. S egyeket-egyeket megfogott, megérintette a kezüket, és jobb oldalra vezette őket. És akkor, mikor hozzám ért, térdre estem előtte. Néztem Jézust, ő mosolygott rám, és azt mondta: „Gyere velem!” „De hová viszel?” „Gyere csak velem.” És vitt, és vitt, és vitt. Egy zöld helyre kerültünk, de oda nem jött sem apám, sem anyám, se senki. Idegenek közé kerültem. Azt mondta Jézus: „Itt a te helyed.” „De – mondom –, Jézus, de én egyedül az egészek közül?” „Csak te egyedül, mindig velem leszel.” Ennyit mondott. És valóban, mindig Jézussal vagyok.*

Vágyainak elfojtása jelenik meg egy másik álmában, amelyben Lucifer egy gyönyörű férfi alakjában kísértette meg. Azt ígérte, hogy ha a menyasszonya lesz, visszaadja a látását. Az az álma, hogy Lucifer menyasszonya, elmondása szerint több visszatérő álmának témája. Lucifert fizikai agresszió és fájdalom formájában is gyakran megtapasztalja, a vele való aktív testi küzdés és végül Lucifer legyőzése gyakori élménye. *Legelőször, ezt akarom elmondani, a Gonosz jelent meg. Egy nagyon szép férfi alakjában. Én egy fehér kövön álltam, egy zöld réten. És a bal felén ragyogott valami, nem csillag, de ragyogott valami. S nyújtotta a kezét felém, s kérdezte: „Nem akarsz lenni a menyasszonyom?” S mondom: „Te ki vagy?” S aszondja: „Én vagyok Lucifer.” Mondom: „Távozz, távozz, Sátán!” Aszondja: „Ide figyelj! Ha te leszel az én menyasszonyom, akkor én visszaadom a látásodat, és boldogan élsz a földön!” „Nincs szükség a látásomra, s így maradok végig ezen a földön, vakon, az sem baj, nyomorult, ahogy vagyok, de akkor sem fogadom el a te ajánlatodat.” Evvel eltűnt. S akkor rá megint két napra avval álmodtam, hogy megint egy nagy templomban vagyok, kétfelől sok apáca felöltözve szépen apácaruhában, s gyertya ég a kezükben. Én az oltárnál voltam, mikor a templomajtó kinyílt, s megfogott valaki a torkomnál. Alig bírtam szuszogni. Kiáltottam Jézust s a Szűzanyát segítségül, sikerült legyőznöm, s végül reátapodtam a lábammal. Eltűnt.*

Luciferrel való küzdelme nemcsak gazdag imaginárius világában van jelen. Ez az erős képesség az általa bevallottan gyakorolt exorcizmus rítusokban is megjelenik. Az ördögűzés nagy emocionális töltetű, a jelenlévők rituális együttműködését igénylő, erős képzeteket működtető imagisztikus rítus.²³ Olyan szimbolikus folyamat, amely hatással van a tapasztalat és a személyiség pillanatnyi átalakítására.²⁴ Beszélgetésünk során három esetet is elmesélt, amikor megszállott emberekből űzte ki az ördögöt, de – mint mondta – ennél sokkal több is volt.²⁵ Elmondása szerint ezeken az alkalmakon a helyi plébános és a megszállottak kísérői segítenek neki, mivel a megszállottak rendkívül agresszívek. Az ördögűzésre általában a jelenések előtt pár órával került sor. Egy alkalommal a templomban, kétszer a házában zajlott le a rítus.

Az első esete egy moldvai ortodox apáca volt. A rítus azzal kezdődött, hogy kezét rátéve áldást adott rá. Mint mondta, erre az ördög dolgozni kezdett a megszállott

nőben: nyöszörgött, majd különféle állathangokat hallatott. A vallásantropológiai szakirodalom megszállottság transzként (*possession trance*) azonosítja ezt a jelenséget.²⁶ Szenteltvízzel itatták meg, amelyet azonban a jelenlévőkre köpött, magyarázata szerint azért, mert a megszállott nem tudja meginni a szenteltvizet. Amikor újból meg akarta érinteni, hogy ismét megáldja, a megszállott meglökte, és azt kiabálta, hogy meg fogja ölni. *Volt egy olyan jelenés, mikor egy megszállott nőt hoztak előmbe, s áldást adtam reá, de mikor a kezemet rátettem, hogy mondjam az áldást, akkor már elkezdett így csinálni: phü, phü, phü...s akkor leültették egy kicsit a padra, de az ördög már dolgozott benne. Adták neki az áldott vizet, de kiköpte a szájából, mert aki megszállott, az nem tudja meginni az ilyen vizet. Kiköpte a szájából, egy másik emberre spriccolta a vizet, aki ott állt vele szemben. S akkor megfogott a pap bácsi, és odavitt hozzá, de mikor nyújtottam a kezem, hogy áldást adjak, úgy meglökött, ha nem lett volna ott István atya, hátraestem volna. Azt mondta, hogy: „Megöllek, te, megöllek!” Én mondtam, hogy nem félek, mert Jézus és a Szűzanya velem van. Akkor megint kiáltotta, mert románul mondta, ortodox asszony volt: „Te omor, te distrust!” [S ez hol történt, a templomban?] Igen. [S jelenés alkalmával?] Jelenés előtt egypár órával. [S ki hozta?] Egy apáca. Moldvából jöhettek. S érdekes, még eljött hozzám ez az asszony másodszer, harmadszor, akkor már megcsendesedett. Tehát kiment belőle a gonosz. A jelenés ideje alatt történhetett vele ez. [...] [S még mondott valamit?] Persze, még sokat mondott, de tudtam, hogy nem az asszony teszi, hanem a gonosz belőle. Csinált úgy, mint a kigyó, csinált úgy, mint a disznó, csinált úgy, mint a macska.*

A másik két esetben megszállott gyermekeket vittek elébe. Az egyik egy Déva környéki magyar fiú volt, akiről nem mondták el neki, hogy megszállott. Amint rátette a kezét, a gyermek felugrott („a lábát szinte a plafonig ütötte”), és megtámadta őt. Elmondta, hogy imádkozva a házioltára mögött keresett menedéket, míg segítői a fiút le tudták csillapítani. A harmadik esetben egy magyarországi gyermekén hajtott végre ördögűzést. [S volt rá még eset, hogy megszállottakat hoztak?] Voltak, voltak, sokszor. Nem is mondják rég, még ebben az évben. Hoztak egy fiút, sajnos ide a házamhoz, nem is mondták, hogy mi a baj vele, hogy megszállott, egyéb problémákat mondtak. Az édesanyja nem is mondta. S akkor rátettem a kezem, hogy adjam az áldást, a Szűzanya áldását, hirtelen felugrott, a lábát szinte a plafonig ütötte, és jött reám. Én kiszöktem az ágyból, és az oltárhoz húzódtam, van egy kis oltárom, s kértem a Názáreti Jézus segítségét, s a Szűzanyáét. Kértem minden szenteket s angyalokat. S úgy-hogy lecsendesedett, kivitték a konyhába, akkor adtak neki áldott vizet, nem fogadta, mikor kivitték az udvarra, az útra, csak akkor jött helyre. [S ez magyar volt?] Igen. [S honnan jött?] Valahonnan Déva környékéről. Volt olyan eset, mikor Magyarországról hoztak egy megszállott fiúcskát, 9–10 éves lehetett. [S miből látszott, hogy megszállott?] Mikor teszem rá a kezemet, csinálnak csúful, mert a gonosz nem bírja az áldást. [S hogy csinálnak?] Nagyon csúnyán, s főleg nekem rugaszkodnak, ha tudnak, engem széttépjenek. Ezért kell mindig mellettem legyen valaki, mert én magamtól nem tudok védekezni.

Marián Rózsika élettörténete a vallásosságot egy dinamikus, személyes, családi és társadalmi folyamatnak mutatja, ahogy azt Kristy Nabhan-Warren egy amerikai chicano látóra vonatkoztatva kiemelte.²⁷ Látomásai folytán egy többszörösen marginalizált, hátrányos helyzetű, etnikus stigmától sújtott nő a család, a közösség, az egyházi elöljárók, valamint idegen emberek figyelmét, tiszteletét, sőt rajongását nyerte el. Új státusának fenntartása a jelenések valóságát illetően megosztott lokális társadalmi nyilvánosság előtt folyamatos legitimitást, annak ismételt megkonstruálását és rituális színrevitelét követeli meg. Élettörténetét új státusának, a jelenések legitimitása bizonyítékaként mesélte el nekem. *Hát azt álmodtam, többször is álmodtam vétele, de fölöttem. Benne ült Jézus, és vagy még két szent, nem tudom, kik lehettek. S*

elhaladott a kocsí, s még rám sem nézett Jézus. S akkor letérdepeltem, sírni kezdtem. Visszatért a kocsí, de csak nem nézett rám. És újra elment a kocsí. S harmadszor, mikor visszatért, kiszállott a kocsiból. De már akkorra nagy sötétség lett, vihar. Az emberek ordítottak, kiabáltak: „Segítség! Itt a világ vége!” S valahogyan odakerültek a szüleim is. Kiszállott Jézus a kocsiból, egy nagy palást volt a vállán, s végigment. S egyeket-egyeket megfogott, megérintette a kezüket, és jobb oldalra vezette őket. És akkor, mikor hozzám ért térdre estem előtte. Néztem Jézust, ő mosolygott rám, és azt mondta: „Gyere velem!” „De hová viszel?” „Gyere csak velem.” És vitt és vitt és vitt. Egy zöld helyre kerültünk, de oda nem jött sem apám, sem anyám, se senki. Idegenek közé kerültem. Azt mondta Jézus: „Itt a te helyed.” „De – mondom – Jézus, de én egyedül az egészek közül?” „Csak te egyedül, mindig velem leszel.” Ennyit mondott. És valóban, mindig Jézussal vagyok.

■ JEGYZETEK

1. Jelen írás egy nagyobb lélegzetvételű munka részdolgozata.
2. Szőkefalva a Kis-Küküllő középső folyása mentén, a folyó bal partján fekszik Dicsőszentmártontól északra 2 km-re. A város közelsége miatt a megyei út mentén fekvő település a városi tömegközlekedés buszjárataival is megközelíthető.
3. Lásd Lőrinczi Kinga Mária: Egy transzcendens kommunikáció nyilvánossá válása. A szőkefalvi jelenés az interetnikus kapcsolatok hálójában. (Egyetemi szakdolgozat, kézirat) BBTE, Kvár, 2003.
4. Lásd Molnár Gyula: Szűz Mária a történelemben. Küküllői Esperesi Kerület (kézirat). é. n.
5. A Mária-jelenések üzeneteinek egy része a fiatalokhoz és a papokhoz szólt.
6. Lásd Pócs Éva: Szőkefalva/Seuca: egy új kegyhely új üzenetei. In: Pócs Éva (szerk.): Démonok, látók, szentek. Vallásetnológiai fogalmak tudományközi megközelítésben. (Tanulmányok a transzcendensről VI. Balassi Kiadó, Bp., 2008. 484–504.
7. Hasonló valláskonceptióval operál Ernst Gellner is a marokkói szentemberek tevékenységét elemmezve (Gellner, Ernest: Doctor and Saint. In: Akbar S. Ahmet and David M. Hart (eds.): Islam in Tribal Societies from Atlas to the Indus. London: Routledge and Kegan Paul, 1984. 21–38.). A vallási specialisták tevékenységét a kereszténység antropológiáján belül William A. Christian vizsgálta fel (Christian, William A., Jr: Holy People in Peasant Europe. Comparative Studies in Society and History. Vol. 15. No. 1. 1973. 106–114.). (Turner, Victor: Liminalitás és communitas. In: Zentai Violetta (szerk.): Politikai antropológia. Osiris Könyvkiadó, Bp., 1997. 51–63.).
8. Weber, Max: The Sociology of Religion. Boston: Beacon Press, 1963. 162–164.
9. Lásd Worsley, Peter: The Trumpet Shall Sound: A Study of 'Cargo' Cults in Melanesia. London: MacGibbon & Kee, 1957. X–XXI.
10. Lásd Bourdieu, Pierre: A vallási mező kialakulása és struktúrája. In: A társadalmi egyenlőtlenségek újratermelődése. Gondolat, Bp., 1978. 201–225.
11. Cordas, Thomas J.: Language, Charisma and Creativity: The Ritual Life of a Religious Movement. Berkeley–London: University of California Press, 1997.
12. A szőkefalvi zárandokok többször csodálattal beszéltek arról, hogy Rózsika nagy tömeg előtt is milyen nyugodtan beszélt.
13. Fájdalmaimban sokszor felkiáltok hozzád és a te Szent Fiadhoz. Nem panaszkodom, de adj erőt, mert el akarom fogadni, és hordani akarom szeretettel ezeket a fájdalmakat. „Leányom, nagyon sok lelken segítesz ezekkel a fájdalmakkal, s minden lépésed egy rózsabimbó.” [...] „Ahogyan a virág kinyílik május hónapjában, úgy nyíljon ki a ti szívetek is a bűn fekete felhőjéből.” (Részletek a 2005. március 15-i jelenésen Szűz Máriával folytatott párbeszédből.)
Drága gyermekeim! Meghívlak benneteket újra az imára és a börtre, mert börttel és imával állíthatjátok meg a természeti katasztrófákat. Az én Szent Fiam mondta: „Ahogy a virágnak szüksége van a vízre, úgy nektek is szükségetek van az imádságra és a szeretetre.” (Részlet a 203. június 17-i jelenés üzenetéből.)
Drága pap fiaim! Ne legyetek olyan csónokok, amelyek úsznak a vízen, de ha jön egy hullám, elviszi. Legyetek kemény sziklák. (Részlet a 2004. december 11-i jelenés üzenetéből.)
A Sátán ordítva körüljár, hogy minél több lelket elnyeljen. (Részlet a 2005. március 10-i jelenés üzenetéből.)
14. Blackburn, David: Marpingen. Apparitions of the Virgin Mary in Nineteenth-Century Germany. New York: Alfred A. Knopf, 1994. 2. 3–24.
15. Lásd például Nabhan-Warren, Kristy: The Virgin of El Barrio. Marian Apparitions, Catholic Evangelizing and Mexican American Activism. New York–London: New York University Press, 2005. 26.
16. A Rózsikával készült interjút közli Jánossy Gábor (szerk.): A Fény Királynője. Regina Luminii. Stella Maris Alapítvány, Bp., 2005. (Kétnyelvű kiadvány, kézirat.)
17. Marián Rózsika, Szőkefalva, 2006. okt. 24.
18. A Rózsikát meglátogató zárandokok gyakran szóba állnak testvérével és apjával is.
19. Például Nabhan-Warren: i.m. 49; Jonas, Raymond: The Tragic Tale of Claire Ferchaud and the Great War. Berkeley-Los Angeles-London: University of California Press, 2005.
20. A helyi vallásos minták szerepére a vallási specialista szerepkörök kiépülésében Galia Valtchinova is felhívta a figyelmet a bulgáriai látók esetében: Valtchinova, Galia I.: Constructing the Bulgarian Pythia: Intersections of Religion, Memory and History in the Seer Vanga. In: Frances Pine – Deema Kanef – Haldis

- Haukaness (eds.): *Memory, Politics and Religion. The Past Meets the Present in Europe*. Münster: LIT Verlag Münster, 2004. 179–198.
21. Részletek az 1999. június 17-i nyilvános jelenés üzenetéből.
22. Erre az 1999. március 21-i jelenés során kéri Szűz Mária.
23. Naumescu, Vlad: *Modes of Religiosity in Eastern Christianity. Religious Processes and Social Change in Ukraine*. Halle: Lit Verlag, 2007. 180–194.
24. Lásd Kapferer, Bruce: *Ritual Dynamics and Virtual Practice. Beyond Representations and Meaning*. In: Don Handelman – Galina Lindquist (eds.): *Ritual in its Own Right*. New York–Oxford: Berghahn Books, 2004. 35–52.
25. A kegyhelyen történő ördögűzés kulturális modelljének vannak vallásantropológiai párhuzamai. Lásd például Christian, William A., Jr: *Person and God in a Spanish Valley*. Rev. ed. Princeton, N.J.: Princeton University Press, 1989. leírásait a 18. századi baszkföldi kegyhelyekről.
26. Lásd Bourguignon, Erika: *Introduction: A Framework for the Comparative Study of Altered States of Consciousness*. In: Erika Bourguignon (ed.): *Religion, Altered States of Consciousness and Social Change*. Columbus: Ohio State University Press, 1973. 3–35; Sluhovsky, Moshe: *Believe not Every Spirit: Possession, Mysticism, & Discernment in Early Modern Catholicism*. Chicago-London: The University of Chicago Press, 2007; Holm, Nils G.: *Ecstasy Research in the 20th Century: An Introduction*. In: Nils G. Holm (ed.): *Religious Ecstasy. Based on Papers Read at the Symposium on Religious Ecstasy Held at Abo, Finland, on the 26th–28th of August 1981*. Stockholm, 1982. 7–26; Siikala, Jarkko: *The Siberian Shaman's Technique of Ecstasy*. In: i.m. 103–121.
27. Nabhan-Warren: i.m. 4.

